

Krzysztof Fudalej

Biografistyka wojskowa w dziejach historiografii. Konferencja naukowa we Wrocławiu

---

Przegląd Historyczno-Wojskowy 13 (64)/4 (242), 237-239

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Trwającą ponad 8 godzin konferencję podsumował prof. Jan Żaryn, uznając ją za udane przedsięwzięcie naukowe. Zwrócił również uwagę na potrzebę organizowania tego typu sesji.

Cennym uzupełnieniem wielu referatów były przygotowane przez prelegentów profesjonalne prezentacje multimedialne. Referujący w sposób spójny i ciekawy zaprezentowali wyniki swoich badań. Niektórzy z nich przedstawili nowe, istotne ustalenia. Referaty wygłoszone podczas sesji zostaną opublikowane w książce z serii „W Służbie Niepodległej”.

Katarzyna Utracka

Biografistyka wojskowa w dziejach historiografii wojskowej. Konferencja naukowa we Wrocławiu

W dniach 21–23 września 2012 r. we Wrocławiu odbyła się konferencja naukowa na temat „Kadry decydują o wszystkim. Biografistyka wojskowa na przestrzeni dziejów”, zorganizowana przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”. W skład Komitetu Organizacyjnego weszli: dr hab. prof. UW r Grzegorz Strauchold, dr Daniel Koreś, mgr Krzysztof Widziński oraz mgr Jacek Jędrusiak. Była to już czwarta konferencja dotycząca zagadnień z historii wojskowości, organizowana w ciągu ostatnich czterech lat przez wrocławskie środowisko naukowe.

Tematem konferencji była biografistyka wojskowa – dział historii wojskowości cieszący się, oceniając na podstawie liczby publikowanych książek, znacznym zainteresowaniem czytelników; jego ustalenia często stanowią nieocenioną pomoc dla badaczy innych dziedzin. Wybierając taką tematykę, organizatorzy kierowali się potrzebą wypełnienia luki w polskiej historiografii w tej dziedzinie.

Konferencję otworzyły wystąpienia dyrektorów instytucji organizujących: Oddziału IPN we Wrocławiu – prof. dr. hab. Włodzimierza Suleji, Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego – prof. dr. hab. Rościśława Żerelika, i Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” – Marka Mutora. Następnie w imieniu organizatorów głos zabrał dr hab. prof. UW r Grzegorz Strauchold.

Po inauguracji rozpoczęła się część merytoryczna obrad. W ciągu 3 dni wygłoszono 40 referatów, odnoszących się do różnych okresów historycznych, od historii starożytnej aż po zimną wojnę. Choć dominowały referaty dotyczące polskich wojskowych, zwłaszcza żyjących w XX w., to około 1/3 wystąpień dotyczyło cudzoziemców. Oczywiście, wobec tak dużej rozpiętości chronologicznej prezentowanych tematów oraz różnorodności losów omawianych postaci, niemożliwe było wyznaczenie motywów przewodnich poszczególnych części konferencji. Niemniej

jednak wiele referatów prowokowało do dyskusji, a przynajmniej rozmyślań natury metodologicznej, dotyczących różnorodności perspektyw i podejść, jakie można zastosować wobec prostej, jak mogłoby się na pozór wydawać, pod tym względem dziedziny, jaką jest biografistyka wojskowa.

Na braki i problemy polskiej biografistyki wskazał dr Daniel Koreś w referacie otwierającym pierwszy dzień obrad. Większość wygłoszonych referatów dotyczyła oczywiście dowódców wojskowych bądź wybranych, ważnych aspektów ich działalności. Wśród omawianych postaci, które odznaczyły się w historii przed XIX w., znaleźli się: dowódca katafraktów Innocentus (dr Piotr Letki), normańscy władcy Fryzji Rorik i Gotfryd (dr Przemysław Kulesza), ormiański wódz z XIII w. Smbat Sparapet (prof. dr hab. Rościśław Żerelik), *Mariscal de campo* Francisco Espoz Iludain (Dariusz Urbański), poległy pod Żurawnem w 1676 r. gen. Michał Żebrowski (dr hab. Marek Wagner), szwedzki oficer walczący w wojnie trzydziestoletniej Jacob Wancke (dr Łukasz Tekiela) oraz uczestnik powstań narodowych gen. Józef Wysocki (dr hab. Andrzej Szmyt).

Z wojskowych, których działalność przypadła na XIX i XX w., przedstawiono: ostatniego wodza powstania listopadowego gen. Macieja Rybińskiego (dr hab. Norbert Kasperek), rosyjskich teoretyków doby mikołajewskiej – Mikołaja Wasilewicza Medema i Piotra Aleksandrowicza Jazykowa (Krzysztof Widziński), szefa pruskiego Wielkiego Sztabu Generalnego w latach 1821–1829 Karla von Müfflinga (Jacek Jędrzyak), irlandzkiego bojownika o niepodległość Toma Berry’ego (Marcin Hasik), Heinza Guderiana (Krzysztof Fudalej), litewskiego żołnierza, sztabowca, dyplomata i polityka Kazysa Škirpy (prof. dr hab. Waldemar Rezmer) oraz marsz. Konstantego Rokossowskiego (dr Paweł Piotrowski).

Stosunkowo wiele referatów poświęcono Polakom znanym ze swych dokonań w latach 1914–1945: Władysławie Jadwidze Macieszy i jej działalności w polskich tajnych służbach podczas obu wojen światowych (dr Tomasz Głowiński), Aleksandrowi Prystorowi i jego relacjom z Józefem Piłsudskim (dr Dariusz Fabiusz), kierownikowi Referatu „Wschód” Oddziału II Sztabu Głównego Jerzemu Niezbrzyckiemu (Łukasz Ulatowski), płk. Franciszkowi Demelowi (dr Jerzy Kirszak), gen. bryg. Józefowi Kwaciszewskiemu (Piotr Babinetz), wileńskim aspektem biografii gen. dyw. Stefana Dęba-Biernackiego (dr Aleksander Srebrakowski), nieudanej karierze por. dypl. dr. Adama Twardowskiego w administracji państwowej w pierwszej połowie lat 30. (dr hab. Przemysław Olstowski), szefowi sztabu 1 Polskiej Samodzielnej Brygady Spadochronowej Ryszardowi Małaszkiwiczowi (Marcin Zugaj) oraz mniej znanym wojskowym aspektem biografii Tomasza Arciszewskiego (Maciej Zuczkowski). Postaciami, które znane są przede wszystkim z działalności po 1945 r. zajął się ppłk dr Krzysztof Nowacki („Gen. broni Eugeniusz Molczyk (1925–2007)”) oraz dr hab. Grzegorz Strauhold („Płk Jerzy Ziętek – Śląg w trudnych latach 40-tych XX w.”).

Wśród wygłoszonych referatów były również takie, w których przedstawiono polityczną działalność żołnierzy: „Hetman Stanisław Koniecpolski jako senator” (dr Andrzej Korytko); „Gen. Sławoj Felicjan Składkowski – serwilista czy niezależny polityk?” (dr Marek Sioma). Dwa wystąpienia dotyczyły cywili zajmujących się kwestiami wojskowymi: „Roman Dmowski wobec wojska (na przykładzie Armii

Polskiej we Francji)” (prof. dr hab. Krzysztof Kawalec) i „Fryderyk Engels jako pisarz wojskowy” (prof. dr hab. Jerzy Maroń).

Były też wystąpienia poświęcone biografiom zbiorowym: „Oficerowie obrony krajowej w Prusach Książęcych w I poł. XVII w.” (dr Sławomir Augustowicz); „Śląskie postacie armii Fryderyka Wielkiego. Potrzeby i wyzwania na gruncie polskiej biografistyki wojskowej – przyczynek do problemu” (dr Robert Kisiel); „Obraz napoleońskiego oficera w 1813 roku na Śląsku” (dr Andrzej Olejniczak); „Oficerowie z dawnej armii carskiej w lotnictwie wielkopolskim (styczeń–wrzesień 1919)” (Mariusz Niestrawski); „Oficerowie służby fortyfikacyjnej II Rzeczypospolitej” (Szymon Kucharski); „Oficerowie wywiadu na Pomorzu 1919–1939. Sylwetki, kryteria doboru, prawidłowości” (dr hab. Wojciecha Skóry); „Oficerowie kawalerii w szeregach 2 Korpusu. Zarys biografii zbiorowej” (dr Juliusz S. Tym); „Elity dowódcze Wojska Polskiego, Narodowej Armii Ludowej NRD i Czechosłowackiej Armii Ludowej” (dr hab. Grzegorz Hryciuk) i „Sylwetki oficerów Wojska Polskiego w działalności edukacyjnej IPN Poznań” (dr Bartosz Kuświk). Doktor Aleksander Woźny omówił akta personalne Biura Szyfrów 3 i 4 oraz Referatu „Zachód” Oddziału II Sztabu Generalnego przejętych przez Niemców w Forcie Legionów w 1939 r.

Podczas dyskusji poruszano kwestie związane bezpośrednio z treścią wygłoszonych referatów, ale debatowano nad dwoma innymi, ważnymi zagadnieniami. Pierwsze z nich dotyczyło nazewnictwa wojen na przykładzie kampanii polskiej 1939 r. i wojny z Rosją Radziecką 1919–1920. Zwrócono uwagę na konflikt między dążeniem do poprawności metodologicznej nazw a wymogami związanymi z popularyzacją wiedzy w społeczeństwie przyzwyczajonym do powszechnie przyjętych terminów. Drugie, wykraczające poza zakres tematyczny konferencji, zostało podniesione przez prof. Rezmę i dotyczyło zmiany formuły konferencji. Na wzór rozwiązania przyjętego dla XII Ogólnopolskiego Forum Historyków Wojskowości, konferencja miałaby być w całości poświęcona wymianie myśli i dyskusji nad wcześniej opublikowanymi referatami. Obydwa problemy nie zostały rozstrzygnięte i niewątpliwie będą powracać jeszcze nieraz.

Organizatorzy zapowiedzieli, że materiały konferencji „Kadry decydują o wszystkim” zostaną opublikowane w trzecim tomie „Wrocławskich Studiów z Historii Wojskowości”, których pierwszy tom ukazał się pod koniec 2012 r. Pozostaje mieć nadzieję, że tak ciekawa i profesjonalnie przygotowana konferencja przyczyni się do zintensyfikowania polskich badań nad biografistyką wojskową.

Krzysztof Fudalej